การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Curriculum Evaluation of Doctor of Philosophy in Development Education, Faculty of Education, Silpakorn University

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ (Thirasak Unaromlert)*
ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (Chaiyos Paiwithayasiritham)**
ลุยง วีระนาวิน (Luyong Weeranawin)***
ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา(Tippawan Sukjairungwattana)****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม/บริบท ปัจจัยนำเข้า 2) เพื่อประเมินกระบวนการผลิตบัณฑิต 3) เพื่อประเมินผลผลิตของการดำเนินการ 4) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตร โดยมีผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มกรรมการบริหารหลักสูตร 2) กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน 3) กลุ่มอาจารย์ผู้สอน และ 4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้เป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินสภาพแวดล้อม/บริบท ด้านวัตถุประสงค์ พบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 5 ข้อ มีความชัดเจน เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่างๆ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตร ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52-4.63) ด้านโครงสร้างของหลักสูตรพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.34 - 4.66) ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.34 – 4.55)

* รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์พิเศษ ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
**** อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า ด้านปัจจัยสนับสนุนของหลักสูตร ได้แก่ ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ สื่อ ตำรา และสถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.59 – 3.83) ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะผู้สอนพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.45 – 4.55)

3. การประเมินกระบวนการ ประกอบไปด้วย 2 ด้าน ได้แก่ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28 – 4.36) ด้านการวัดและประเมินผลพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17 – 4.48)

4. การประเมินผลผลิต กรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษาสอดคล้องกัน โดยเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.12 – 4.69)

5.การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตรพบว่า ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางพัฒนศึกษากับสถาบันทางการศึกษาอื่นๆ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หลักสูตรมีความเข้มแข็ง

คำสำคัญ : 1. การประเมินหลักสูตร. 2. การประเมินความก้าวหน้า. 3. พัฒนศึกษา.

Abstract

The research aims to 1) evaluate the program in terms of context, input. 2)evaluate advanced process. 3)evaluate the course of production. 4)Study of the problems, needs and suggestions by containing 4 groups of data providers that are 1)The management committee group 2) The present students group 3). The professors group and 4)The experts group. In the program of this evaluation isformative evaluation. Data were collected by in quantitative data and qualitative methods. Tools in this research are the questionnaire, the interview, and the analysis of quantitative data which apply statistics to enumerate frequency, the percentage (%), the average ($\overline{X}$),and the standard deviation (SD).The analysis of qualitative data applies analysis and summary of key points from the interview. The result of the research found that:

1. Context Evaluation in terms of purpose found that the evaluators of all groups agreed that the purpose of the program in 5 topics is clear, suitable for present situation, correspond with policy of various organizations, and agreed with students' requirement. The purpose of the program which found that it's in high to highest suitable level ($\overline{X}$ = 4.52 – 4.63), the structure of the program which found that it's in high to highest suitable level ($\overline{X}$ = 4.34 - 4.66), the contents of the program which found that it's in high to highest suitable level ($\overline{X}$ = 4.34 – 4.55)

2. Input Evaluation consists of 3 aspects that are the other educational supporting elements which found that it's in high suitable level ($\overline{X}$ = 3.59 – 3.83) the professors which found that it's in high to highest suitable level ($\overline{X}$ = 4.45 – 4.55).

3. Process Evaluation consists of 2 aspects that are the teaching aspect which found that it's in high suitable level ($\overline{X}$ = 4.28 – 4.36) the measurement and evaluation aspect found that it's in high suitable level ($\overline{X}$ = 4.17 – 4.48)

4. The products of during program, the management committee and the professors group opinion concerning production of Doctor of Philosophy Department of Development Studies consistency. And evaluation aspect found that it's in high to highest suitable level ($\overline{X}$ = 4.12 – 4.69)

5. Study of the problems needs and suggestions of those involved with the management were found: Should the creation of the Development Education Network in collaboration with other academic institutions. This is part of the curriculum has been strengthened.

Keywords : 1. Evaluation of the Doctor's Degree Program. 2. Formative Evaluation.
3. Development Education.

บทนำ

การศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติ สังคม และมนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง เจริญก้าวหน้า ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ไร้พรมแดน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโลกของยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) นานาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศผู้นำความเจริญทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยมีการจัดสรรงบประมาณในการให้การศึกษาแก่ประชาชนในลำดับต้นๆ ของการจัดสรรงบประมาณในแต่ละประเภท เช่นเดียวกันกับประเทศไทยที่ได้ให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2544) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2555 – พ.ศ.2559) ที่ได้มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย สอดแทรกการพัฒนาคนด้วยกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างจิตสำนึกให้คนไทยมีความรับผิดชอบต่อสังคม

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาถือเป็นการศึกษาในระดับสูงสุดในระบบการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ ที่หลากหลาย ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อผลิตกำลังคนที่มีความสามารถสนองตอบต่อความต้องการของบุคคล ชุมชน และประเทศชาติโดยส่วนรวม การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นเสมือนแหล่งความรู้ที่จะเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ สิ่งสำคัญที่จะทำให้การศึกษาดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายได้ก็คือ หลักสูตร (กาญจนา คุณารักษ์: 2540) ซึ่งหลักสูตร คือ ประมวลแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และพัฒนาการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อย่างไรก็ตามหลักสูตรทุกหลักสูตรเมื่อมีการใช้หลักสูตรไประยะหนึ่ง จะต้องมีการประเมินหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อจะได้หาคำตอบว่าหลักสูตรมีสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่และมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้การประเมินหลักสูตรยังทำให้ทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้ชัดเจนขึ้น

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นคณะวิชาลำดับที่ 6 ของมหาวิทยาลัยศิลปากร มีวิสัยทัศน์ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2558)คือ “เป็นสถาบันชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการศึกษา (Excellent Educational Organization : EEO) การผลิตและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา การวิจัยตลอดจนให้บริการทางการศึกษาได้อย่างครอบคลุมทุกด้านในระดับสากล” โดยมีพันธกิจในการดำเนินการ 5 ประการ ได้แก่ 1)ผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศในวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ส่งเสริมความเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้านการศึกษา การวิจัย นวัตกรรมทางการศึกษา 3) อนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยไปสู่ประชาคมทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล 4) ให้บริการวิชาการด้านศึกษาศาสตร์และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อสังคม และ 5) จัดการศึกษาทุกระดับอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ 5 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศในวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2) เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้านการศึกษา การวิจัย นวัตกรรมทางการศึกษา 3) เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยไปสู่ประชาคมทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล 4) เพื่อให้บริการวิชาการด้านศึกษาศาสตร์และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อสังคม 5) เพื่อจัดการศึกษาทุกระดับอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษาเป็นหลักสูตรบูรณาการ ที่หลอมรวมศาสตร์ด้านต่างๆ อาทิ การศึกษา สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มาเพื่อให้เกิดศาสตร์ใหม่เป็น “พัฒนศึกษา” ซึ่งจะเป็นการใช้การศึกษามาเป็นหลักในการพัฒนา ทั้งนี้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 ได้เปิดรับนักศึกษาในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2556 เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันปีการศึกษา 2558 รวมจำนวน 3 ปีการศึกษา มีนักศึกษากว่า 30 ราย เพื่อให้การดำเนินการหลักสูตรเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินหลักสูตร เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรว่าบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ แต่เนื่องจากหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 ยังไม่ครบรอบการใช้หลักสูตร จึงจำเป็นจะต้องมีการประเมินเชิงความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ซึ่งมีข้อดีคือ สามารถนำ

ผลที่ได้จากการประเมินมาดำเนินการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นให้หมดสิ้นไป อันจะเป็นการทำให้หลักสูตรสามารถบรรลุเป้าหมายได้เมื่อครบรอบการใช้หลักสูตร ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ ในรอบระยะเวลา 5 ปี จึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินหลักสูตรเพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องประเมินหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อนำผลที่ได้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรและเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม/บริบท ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. เพื่อประเมินกระบวนการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. เพื่อประเมินผลผลิตของการดำเนินการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

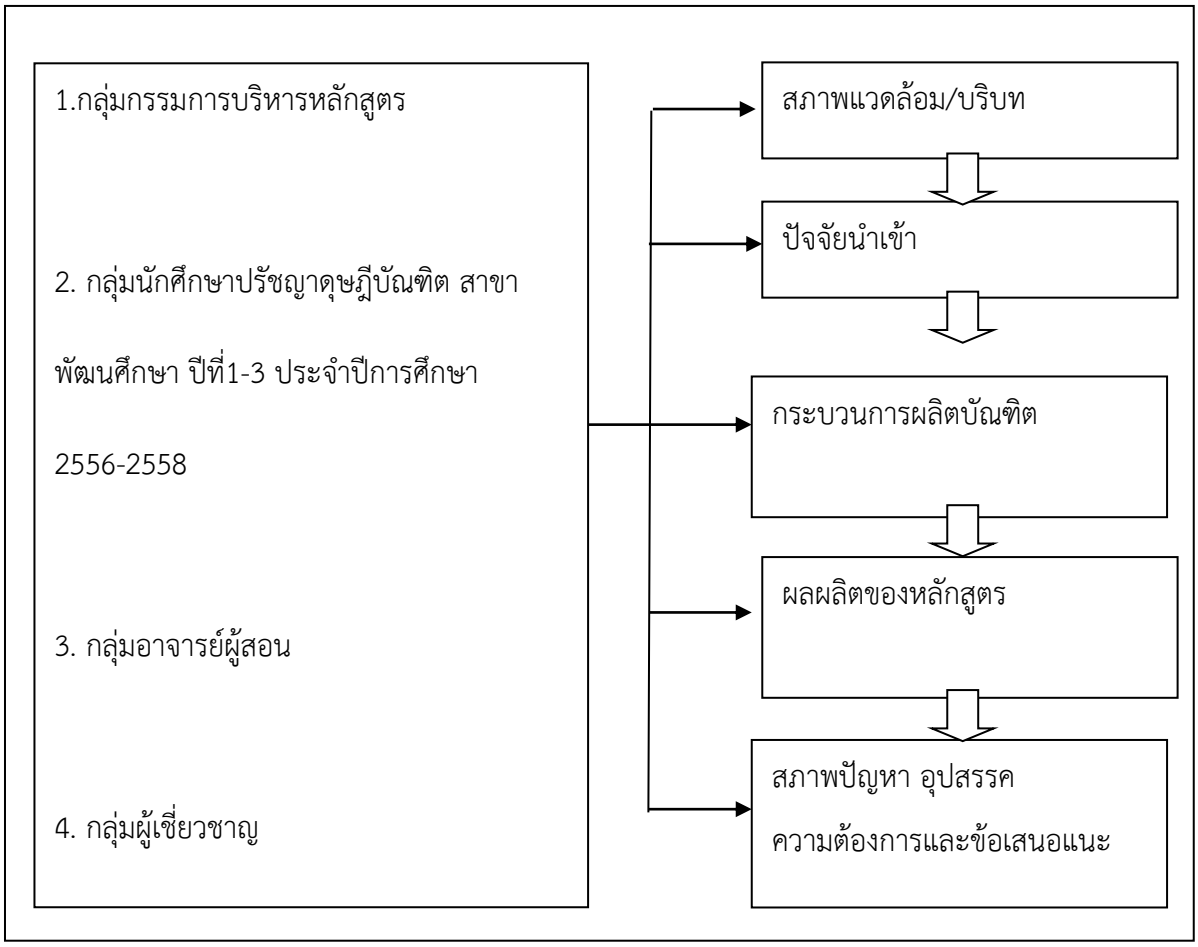
กรอบแนวคิด

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ส่วนใหญ่ได้ใช้รูปแบบการประเมิน (สตัฟเฟิลบีมและคณะ Stufflebeam et. al., 1971) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีแนวคิดทฤษฎีมาจากการบริหารจัดการโดยมองว่าผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่ในการตัดสินใจ 4 ประการคือ การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decision) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decision) การตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติ (Implementing Decision) และการตัดสินใจเพื่อการทบทวน (Recycling Decision) ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวจะเป็นการเป็นการตัดสินใจที่ครอบคลุมตามระยะของวงจรการบริหารหลักสูตร โดยหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ได้เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ ปีการศึกษา 2551 จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 4 ปี ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสกอ.ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทุกๆ 5 ปี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จะต้องมีการประเมินหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะที่มีต่อหลักสูตรจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรหลายกลุ่ม เพื่อจะได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงหลักสูตร โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) โดยจะทำการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ ประเมินความพร้อมของการดำเนินการของหลักสูตรในด้านสภาพแวดล้อม/บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิตบัณฑิต ผลผลิตระหว่าง

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ทางของหลักสูตร และศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตร ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นการวิจัยเชิงประเมิน(EvaluationResearch) เป็นการประเมินความก้าวหน้า (FormativeEvaluation) ของการบริหารจัดการหลักสูตร ดังแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงขอบเขตด้านเนื้อหาการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์การประเมิน	ประเด็นการประเมิน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
1. เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม/บริบท และปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร	ประเมินสภาพแวดล้อม/บริบท 1. ด้านวัตถุประสงค์หลักสูตร 2. ด้านโครงสร้างหลักสูตร	 1.1 ด้านการผลิตบัณฑิต 1.2 ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ 1.3 ด้านนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ 2.1 ความเหมาะสมของการกำหนดสัดส่วนหมวดวิชา/รายวิชา/ลักษณะวิชา 2.2 ความเหมาะสมของการกำหนดหน่วยกิตของหลักสูตร 2.3 ด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร	3.50
	ประเมินปัจจัยนำเข้า 1. ด้านปัจจัยสนับสนุนในหลักสูตร 2. ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร 3 ด้านการบริหารหลักสูตร	 1.1 ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการตามหลักสูตร ได้แก่ สื่อ ตำรา และสถานที่ 2.1 คุณลักษณะผู้สอน 2.2 คุณลักษณะผู้เรียนก่อนและ/หรือระหว่างเรียนในหลักสูตร 3.1 ความเหมาะสมของการบริหารจัดการหลักสูตร	3.50
2. เพื่อประเมินกระบวนการผลิตบัณฑิต	ประเมินกิจกรรมการเรียนในหลักสูตร	1. กระบวนการเรียนการสอน 2. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	3.50
3. เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตร	ประเมินผลผลิตของหลักสูตร	1. ความรู้ 2. ทักษะ 3. เจตคติ/คุณลักษณะ/พฤติกรรม	3.50
4. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะ	ปัญหาอุปสรรค ความต้องการ ข้อเสนอแนะ	1. ปัญหาอุปสรรค 2. ความต้องการ 3. ข้อเสนอแนะ	3.50

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ขอบเขตประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรจำนวน 3 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 - 3 ปีการศึกษา 2556-2558 จำนวน 35 คนโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 4คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

4. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6คนโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทของเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิดคือ

1. แบบสอบถามการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน เป็นการประเมินความก้าวหน้าของหลักสูตรในด้านสภาพแวดล้อม/บริบท ปัจจัยสนับสนุน สิ่งที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนในหลักสูตร ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ.84

2. แนวทางการสัมภาษณ์จะประกอบไปด้วยข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา จำนวน 3 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตร/ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางพัฒนศึกษา

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (%) จำแนกตามกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้ง 5 ด้าน โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) จำแนกตามกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2545: 67) มาใช้ในการแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายความว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์สรุปประเด็นสำคัญ และเสนอในลักษณะของความเรียง

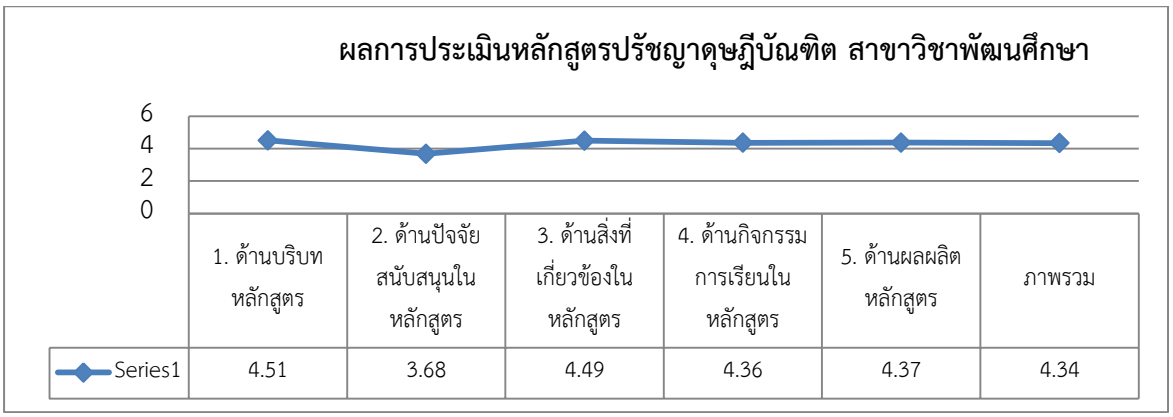
ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณกับนักศึกษา และข้อมูลเชิงคุณภาพกับผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา ได้ผลดังนี้

ตาราง 2 สรุปผลการประเมินหลักสูตรจำแนกตามองค์ประกอบการประเมิน

รายการประเมิน	mean	sd	แปลความ	อันดับ
1. ด้านบริบทหลักสูตร	4.51	.13	มากที่สุด	1
2. ด้านปัจจัยสนับสนุนในหลักสูตร	3.68	.09	มาก	5
3. ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร	4.49	.04	มาก	2
4. ด้านกิจกรรมการเรียนในหลักสูตร	4.36	.09	มาก	4
5. ด้านผลผลิตหลักสูตร	4.37	.26	มาก	3
ภาพรวม	**4.34**	**.31**	**มาก**	

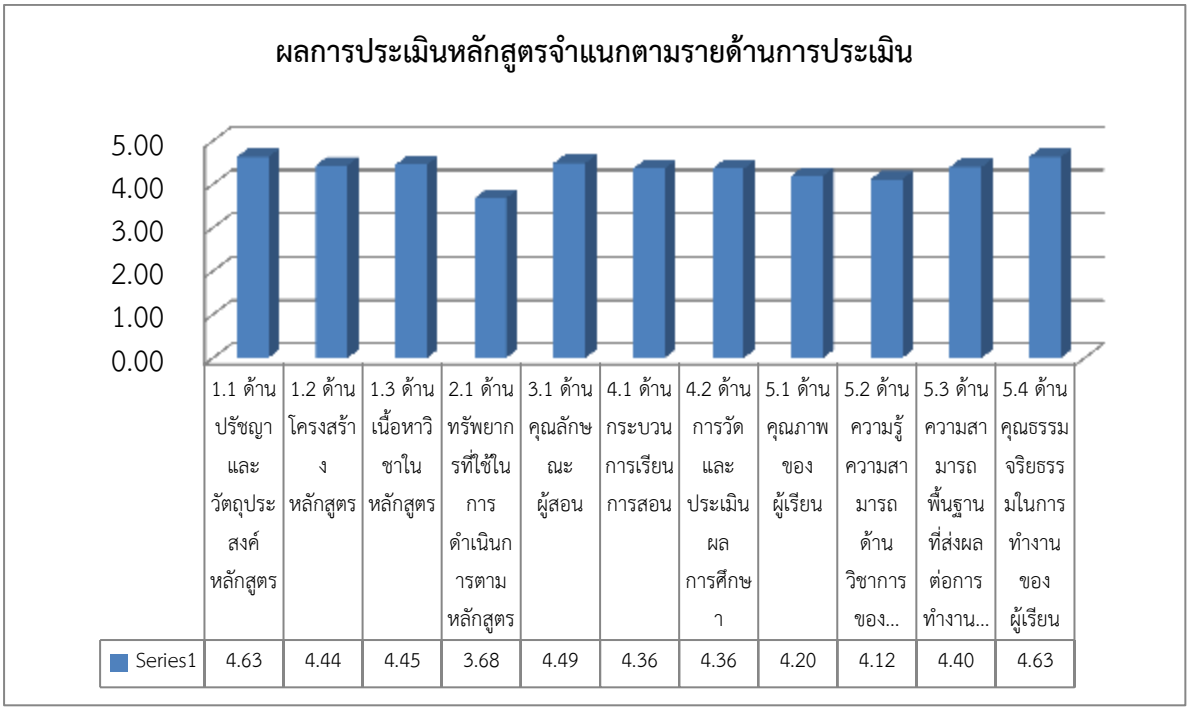
ภาพ 1ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษา

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

จากตาราง 2 และภาพ 1 ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .31) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบการประเมิน พบว่า องค์ประกอบการประเมินด้านบริบทหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน (4.51) รองลงมาคือ ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องในหลักสูตรและด้านผลผลิตหลักสูตร(4.49 และ 4.37 ตามลำดับ)

ตาราง 3 สรุปผลการประเมินหลักสูตรจำแนกตามรายด้านการประเมิน

รายการประเมิน	mean	sd	แปลความ	อันดับ
1. ด้านบริบทหลักสูตร	**4.51**	**.13**	**มากที่สุด**	**-**
1.1 ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตร	4.63	.09	มากที่สุด	1
1.2 ด้านโครงสร้างหลักสูตร	4.44	.11	มาก	5
1.3 ด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร	4.45	.09	มาก	4
2. ด้านปัจจัยสนับสนุนในหลักสูตร	**3.68**	**.09**	**มาก**	**-**
2.1 ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการตามหลักสูตร	3.68	.09	มาก	11
3. ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร	**4.49**	**.04**	**มาก**	**-**
3.1 ด้านคุณลักษณะผู้สอน	4.49	.04	มาก	3
4. ด้านกิจกรรมการเรียนในหลักสูตร	**4.36**	**.09**	**มาก**	**-**
4.1 ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.36	.07	มาก	7
4.2 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	4.36	.12	มาก	7
5. ด้านผลผลิตหลักสูตร	**4.37**	**.26**	**มาก**	**-**
5.1 ด้านคุณภาพของผู้เรียน	4.20	.12	มาก	9
5.2 ด้านความรู้ความสามารถด้านวิชาการของผู้เรียน	4.12	.33	มาก	10
5.3 ด้านความสามารถพื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้เรียน	4.40	.08	มาก	6
5.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานของผู้เรียน	4.63	.05	มากที่สุด	1

ภาพ 2ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษา จำแนกตามรายด้านการประเมิน

จากตาราง 3และภาพ 2 ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตามความคิดเห็นของนักศึกษาจำแนกตามรายด้านการประเมินพบว่า ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตร และด้านคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน (4.63) รองลงมาคือ ด้านคุณลักษณะผู้สอนและด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร(4.49 และ 4.45 ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตร

สภาพปัญหา อุปสรรคได้แก่

1. การนำห้องประชุมมาใช้เรียน
2. ระบบอินเตอร์เนตใช้งานไม่ได้

ความต้องการและข้อเสนอแนะได้แก่

1. ควรมีการเพิ่มกระบวนการ หรือวิธีการในการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ควรมีรายวิชาที่ฝึกสำหรับการเขียนบทความทางวิชาการหรืองานวิจัยเพิ่มเติม และจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เขียนบทความทางวิชาการ ตลอดจนเข้าร่วมนำเสนอบทความทางวิชาการในงานประชุม สัมมนา ฯลฯ เพื่อเปิดโลกทัศน์ของนักศึกษาให้กว้างขึ้น

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

3. ควรมีการจัดทำข้อตกลง (MOU) กับสถานศึกษา หน่วยงานต่างๆในการพัฒนาความรู้ในสถานที่จริง ปฏิบัติจริง จะทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีทักษะความคิดในการบูรณาการ

4. ควรมีการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

5. ควรปรับปรุงห้องเรียนให้มีลักษณะการนั่งเรียนที่นักศึกษามองตรง และควรปรับปรุงระบบอินเตอร์เนตให้ใช้งานได้

6. ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่องค์ความรู้ที่เป็นศาสตร์ของพัฒนศึกษาเพื่อให้บุคคลภายนอกและสังคมได้รับรู้และมีความเข้าใจยิ่งขึ้น

7. ควรมีการปรับเปลี่ยนปรัชญา และวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรให้แสดงถึงการปฏิบัติได้ตามจริง จัดกลุ่มนักศึกษาให้ได้เรียนวิชาเสริมหรือวิชาพื้นฐานสำหรับนักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านพัฒนศึกษามาก่อน ชื่อรายวิชาควรปรับให้สอดคล้องกันทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

8. ควรมีการปรับจำนวนหน่วยกิตรายวิชา ปรับคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป และปรับเนื้อหารายวิชา เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น

9. ควรจัดทำระบบการติดตามนักศึกษาที่ไม่จบ จบช้า ไม่เป็นไปตามกำหนด

10. ควรมีการจัดประชุมอาจารย์ที่ปรึกษาในหลักสูตรเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ในการทำวิทยานิพนธ์ตามหัวข้อที่นักศึกษาสนใจและเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาตามความสนใจและความเชี่ยวชาญของอาจารย์ ก่อนที่จะอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการหัวข้อนั้นๆต่อไป และมีการติดตามนักศึกษาที่เรียนจบ Course work ในการตรวจสอบความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์

11. ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางพัฒนศึกษากับสถาบันทางการศึกษาอื่นๆ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หลักสูตรมีความเข้มแข็ง ควรจัดทำการประเมินหลักสูตรและนำผลการประเมินมาปรับปรุงต่อไป

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การประเมินด้านบริบทของหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านบริบทหลักสูตรตามความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และ ด้านโครงสร้างหลักสูตร

ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตรนั้น พบว่า “ความเหมาะสมของปรัชญาหลักสูตร” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งก็สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร มีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มาก่อนนอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมาร่วมวิพากษ์หลักสูตร รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ในการเปิดหลักสูตรด้วย เพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุผลและความจำเป็นในการผลิตดุษฎีบัณฑิตในหลักสูตรดังกล่าว จากนั้นจึง

นำสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์มาดำเนินการจัดทำหลักสูตร จึงส่งผลให้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน โดยพบว่าผู้ประเมินส่วนใหญ่เห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน (ระดับคะแนนความพึงพอใจอยู่ในช่วง 4.55 – 4.79) สามารถบ่งบอกคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาได้อย่างเด่นชัด ทั้งในด้านความรู้ด้านคุณลักษณะของบัณฑิตและด้านความสามารถในการนำความรู้ไปปฏิบัติ ซึ่งในที่สุดแล้วจากกระบวนการดังกล่าวข้างต้นของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรก็ส่งผลให้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับในการสร้างองค์ความรู้ในศาสตร์ของการพัฒนา อันเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตดุษฎีบัณฑิตในสาขาพัฒนศึกษา ซึ่งผู้ประเมินส่วนใหญ่ทั้ง 4 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน ในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตรมีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมและชัดเจน แสดงถึงลักษณะเฉพาะและอัตลักษณ์ของสาขาวิชาพัฒนศึกษา ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้ในเชิงสหวิทยาการ มีการมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และนักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตของสาขาวิชาพัฒนศึกษา ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน และมีความเหมาะสมในการผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีลักษณะเป็นนักคิดและนักบูรณาการศาสตร์ที่มีความสามารถในการสร้างและจัดการความรู้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่เชิงวิชาการและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆและสามารถปรับใช้ในการปฏิบัติงานด้านต่างๆและการวิจัยได้อย่างครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิสณุ ฟองศรี (2550 : 135) ที่กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ดีต้องมีความชัดเจน มาจากข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้อง ครอบคลุม สามารถพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษพิสัย อย่างสมดุลกันและมีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพการณ์ และมีความเหมาะสมในการผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีลักษณะเป็นนักคิดและนักบูรณาการศาสตร์ที่มีความสามารถในการสร้างและจัดการความรู้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่เชิงวิชาการและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆและสามารถปรับใช้ในการปฏิบัติงานด้านต่างๆและการวิจัยได้อย่างครอบคลุมหลักสูตรมีความเหมาะสมในการสร้างองค์ความรู้ในสาขาพัฒนศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนสามารถสร้างและนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญก็ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่าควรมีการปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาที่กำหนดในวัตถุประสงค์ เช่นวัตถุประสงค์ ในข้อ 1.3.2 ข้อ 2 ย่อย ควรเติม “ภาคตะวันตกของประเทศไทย” ข้อ 1.3.3 ข้อ 1ย่อย ควรเขียนเพิ่มเป็น“การแข่งขันระดับนานาชาติ” และควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ขณะนี้เราอยู่ในประชาคมอาเซียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สิ่งที่ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนี้ถูกคาดหวังจึงไม่ใช่เพียงแค่การรองรับเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่น่าจะเป็นการพัฒนาประเทศและสังคมให้อยู่ในประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข 2) เนื่องจากรายวิชาและคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนได้ และสิ่งนี้กำลังอยู่ในความสนใจของคนในโลก หลังจากที่มีการประกาศ the 17 goals and 169 targets อย่างเป็นทางการเมื่อเดือนกันยายน 2558 3) นอกจากที่บัณฑิตควรจะมีคุณสมบัติเป็นนักคิดและนักบูรณาการศาสตร์ บัณฑิตควรที่จะเป็นผู้มุ่งแสวงหาความรู้ใหม่และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) ที่ผ่านมามีผู้ให้ความสนใจจากทั่วประเทศให้ความสนใจมาเรียนในหลักสูตรนี้ และมีบัณฑิตทำงานอยู่ในทั่ว

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ประเทศ จึงควรมีการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งทำให้สามารถเป็นได้มากกว่าศูนย์กลางทางพัฒนศึกษาแห่งภาคตะวันตกจึงควรมีการปรับวัตถุประสงค์บางข้อเพื่อให้มีวัตถุประสงค์บ่งบอกคุณลักษณะและอัตลักษณ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับปรินท์ (Print, 1993) ที่กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชาติ วัฒนธรรม และความต้องการของผู้เรียนต้องเน้นและส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามในหลายด้าน

ด้านโครงสร้างหลักสูตร พบว่า “ความเหมาะสมของการกำหนดหน่วยกิตของหลักสูตร (แบบ 2.1ไม่น้อยกว่า 66หน่วยกิต)” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรทั้งหมดมีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของการกำหนดสัดส่วนของหมวดวิชา/รายวิชา/ลักษณะวิชา การกำหนดหน่วยกิตของหลักสูตรและความเหมาะสมของรายวิชา เนื่องจากโครงสร้างหลักสูตรมีการผสมผสานทั้งในเรื่องแนวคิด ทฤษฎี วิธีการวิเคราะห์ การฝึกประสบการณ์ และการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ จริง ทำให้เกิดทักษะในการประยุกต์ศาสตร์ต่างๆเพื่อการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญก็ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรมีการบูรณาการศาสตร์ ซึ่งโครงสร้างของหลักสูตร มีการกำหนดสัดส่วนหมวดวิชา/รายวิชา/ลักษณะวิชา ที่มีความเหมาะสมสามารถพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการเป็นผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยกระบวนการทางการศึกษา และสร้างชุมชนทั้งหลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แต่รายวิชาบังคับแกนและรายวิชาบังคับเลือกบางรายวิชายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และการแข่งขันระดับนานาชาติ รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรมีแบบ1.1 กับ 2.1 นักศึกษาถึงแม้จะเรียน 1.1 แต่ควรได้รับการพัฒนาในด้านทักษะการเขียนวิทยานิพนธ์ และบทความ มีข้อสังเกตว่าหลักสูตรแบบ 1.1 ไม่มีวิชาวิจัย ซึ่งควรมีเพราะเป็นพื้นฐานความรู้ในการทำวิจัย หรืออาจระบุเกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาที่มีพื้นฐานในการทำวิจัยประกอบเพิ่มเติม ในรายวิชาหลักพัฒนศึกษา ซึ่งเป็นศาสตร์หลักของสาขาวิชา ควรมีการนับเป็นหน่วยกิตนักศึกษาควรเรียนทุกคน เพราะเป็นการปรับความรู้พื้นฐานทางพัฒนศึกษา ให้มีความเข้าใจไปในทางเดียวกัน และในรายวิชา 464640 การศึกษาในระบบสังคมอนาคต (Education for Tomorrow’s world) ควรจะใช้เป็น Future World มากกว่า รายวิชา 464602 ปรัชญาและทฤษฎีความรู้ทางพัฒนศึกษา ชื่อภาษาอังกฤษไม่ตรงกับคำอธิบายรายวิชา ควรมีการตรวจสอบในส่วนของรายวิชาเลือกนั้น วิชาเลือกแบบบังคับเลือก หรือให้นักศึกษาเลือกเอง ควรเขียนหลักสูตรระบุให้ชัดเจน รายวิชาเลือกควรมีการจัดหมวดหมู่เช่น วิชาเลือก 9 หน่วยกิต ควรจะแบ่งเป็นหมวดหมู่ เช่น กลุ่มวิชาทฤษฎี กลุ่มยุทธศาสตร์ เป็นต้น นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนวิชาเลือกเพิ่มเติมได้ เช่น สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ มานุษยวิทยา ฯลฯ

ผลการประเมินความเหมาะสมของรายวิชาในหลักสูตร พบว่าหมวดวิชาพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) รายวิชาหลักพัฒนศึกษาว่ามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเนื้อหาวิชาหลักพัฒนศึกษานักศึกษาจำเป็นต้องใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการเรียนในรายวิชาอื่นๆ ต่อไป เนื่องจากผู้เรียนมาจากหลายสาขาวิชา ซึ่งมีความรู้พื้นฐานไม่เหมือนกัน

2. การประเมินด้านปัจจัยสนับสนุนในหลักสูตร

ผลการประเมินด้านปัจจัยสนับสนุนในหลักสูตรในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า “ความเหมาะสมของเอกสารตำรา” และ “ความทันสมัยของเอกสารตำรา” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ “ความเหมาะสมของสื่อ/อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้” และ “ความเพียงพอของสื่อ/อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้” ซึ่งผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าอุปกรณ์ สื่อวัสดุการเรียนการสอน และสถานที่ รวมทั้งหนังสือ ตำรา วารสาร และเอกสารประกอบการสอน มีความเหมาะสม แต่จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มนักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะ ว่าควรปรับปรุงระบบเครือข่ายการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงภายในภาควิชาฯ ควรจัดห้องเรียนให้มีความเหมาะสมกับกระบวนการเรียนการสอน เพราะในปัจจุบันได้มีการใช้ห้องประชุมเป็นห้องเรียน สอดคล้องกับ (2542 : 9)กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรอย่างน้อย 6 อย่าง คือ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) จุดประสงค์ของการเรียนการสอน 3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 5) วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และ 6) การประเมินผล จะเห็นได้ว่า อาคารสถานที่และวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้จัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อหลักสูตรเช่นกัน หนังสือตำราเรียนที่เป็นเอกสารประกอบยังไม่เพียงพอ ควรมีการผลิตหนังสือประกอบการเรียนและมีการปรับปรุงให้ทันสมัย สามารถดาวน์โหลดจากแหล่งอื่นได้เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้เรียนรู้ต่อไป ในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นว่า หนังสือและวารสารบทความภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา ห้องเรียนนักศึกษามีขนาดเล็กไปไม่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาควรมีการเพิ่มเติมห้องประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาและควรพัฒนาอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันควรจัดให้มีห้อง Cafeteria ที่ใช้ร่วมกัน หรือห้องเฉพาะนักศึกษาปริญญาเอก เพื่อให้นักศึกษาเข้ามาทำกิจกรรมและสืบค้นข้อมูล

3. ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร

ผลการประเมินด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า “ความเหมาะสมของคุณลักษณะผู้สอนด้านพุทธิพิสัย” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคุณสมบัติของอาจารย์มีความเหมาะสมเนื่องจากอาจารย์มีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษา มีจรรยาบรรณในวิชาชีพสูง มีความทุ่มเท ตั้งใจ และดูแลลูกศิษย์เป็นอย่างดี ได้มีการพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน เช่น การศึกษาดูงานจากภายนอก จัดหาวิทยากรที่มีความรู้มีชื่อเสียงมาประกอบในกระบวนการเรียนการสอนควรมีการเพิ่มจำนวนอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ให้คำปรึกษาด้านวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาจะเป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น

4. ด้านกิจกรรมการเรียนในหลักสูตร

ผลการประเมินด้านกิจกรรมการเรียนในหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพราะมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย เสนอความคิดเห็นวิพากษ์ วิจารณ์ทั้งการเรียนการสอนในชั้นเรียน การศึกษาดูงานในภาคสนามเพื่อฝึกปฏิบัติ รวมทั้งมีการ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

สอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามให้กับผู้เรียนในแต่ละรายวิชา กลุ่มนักศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีกิจกรรมการไปศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ควรมีการสร้างเครือข่ายทางพัฒนศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อแบ่งปันความรู้ร่วมกัน และควรมีการจัดทำข้อตกลง (MOU) ที่ชัดเจนกับหน่วยงานต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวก ทางด้านการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาที่ลงพื้นที่ในภาคสนาม อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักศึกษาของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษามีความเหมาะสม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา มีการศึกษาภาคสนามลงพื้นที่จริงเพื่อเกิดประสบการณ์ตรง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในภาคสนาม ควรมีการคำนึงถึงความรู้ทฤษฎีพื้นฐาน ระยะเวลาและความเหมาะสมของนักศึกษาก่อนลงไปศึกษาในพื้นที่จริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและเป็นการเตรียมความพร้อมในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไปควรมีการสอนเสริมในวิชาสถิติ ในการนำวิทยาการใหม่ๆมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนการสอนควรมีการศึกษาดูงานในต่างประเทศเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนต้นแบบอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และควรมีการเข้มงวดกับนักศึกษาในการค้นคว้าทำรายงาน การนำเสนอ เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติได้ตามจริง

ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา พบว่า ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าความเหมาะสมโดยเฉพาะในเรื่องวิธีการในการวัดและประเมินผลการเรียน มีการชี้แจงเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียน แต่จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มนักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มมาตรการกับนักศึกษาที่เข้าเรียนไม่ครบตามเกณฑ์ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องการเพิ่มรูปแบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้

5. ด้านผลผลิตหลักสูตร

ผลการประเมินด้านผลผลิตหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดย “มีความขยัน อดทน อดกลั้น และตั้งใจทำงาน” และ “มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการทำงานและการดำเนินชีวิต” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน รองลงมาคือ “มีเจตคติที่ดีต่องานและองค์กร” และ “มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ” ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผลผลิตระหว่างทางของหลักสูตรด้านคุณลักษณะ ความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ ทักษะและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีผลผลิตมีคุณภาพ เพราะผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านความรู้ คุณลักษณะ ทักษะ ความสามารถ ที่มีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอสามารถพัฒนาให้นักศึกษาเป็นนักคิดและนักบูรณาการสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคมได้ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องการส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ และปลูกฝังการสร้างจิตสำนึกในความรักการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาศึกษาทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตร พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรในปัจจุบันทุกข้อมีความชัดเจน เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรยังคงสามารถใช้ได้ต่อไป

แต่อย่างไรก็ตามหากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีความประสงค์ที่จะดำเนินการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ควรมีการปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาที่กำหนดในวัตถุประสงค์ และควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ชื่อรายวิชาควรปรับให้สอดคล้องกันทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ควรมีการปรับจำนวนหน่วยกิตรายวิชา ปรับคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าในปัจจุบัน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรมีแบบ 1.1 กับ 2.1 นักศึกษาถึงแม้จะเรียน 1.1 แต่ควรได้รับการพัฒนาในด้านทักษะการเขียนวิทยานิพนธ์ และบทความ มีข้อสังเกตว่าหลักสูตรแบบ 1.1 ไม่มีวิชาวิจัย ซึ่งควรมีเพราะเป็นพื้นฐานความรู้ในการทำวิจัย หรืออาจระบุเกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาที่มีพื้นฐานในการทำวิจัยประกอบเพิ่มเติม ในรายวิชาหลักพัฒนศึกษา ซึ่งเป็นศาสตร์หลักของสาขาวิชา ควรมีการนับเป็นหน่วยกิตนักศึกษาควรเรียนทุกคน เพราะเป็นการปรับความรู้พื้นฐานทางพัฒนศึกษา ให้มีความเข้าใจไปในทางเดียวกัน

3. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพัฒนศึกษาควรคำนึงถึงคุณลักษณะที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของ สกอ. ควรมีการเสนอขอทุนงานวิจัยและการผ่อนผันระเบียบให้สามารถมีผู้ช่วยนักวิจัยได้ การนับหน่วยกิตที่ใช้ในหลักสูตร ควรมีการตรวจสอบอีกครั้ง คำอธิบายรายวิชา บางรายวิชาควรเขียนให้สอดคล้องกับสิ่งที่เปลี่ยนไป เช่น ขณะนี้มีภาคี AEC เกิดขึ้นแล้วอาจารย์บางท่านมีความคิดเห็นว่า ในการจัดการหลักสูตร ควรมีการปรับการเรียนในแผน 1 โดยให้นักศึกษาย้ายมาเรียนในหลักสูตรแผน 2 ที่มีการเรียนวิจัย และควรจัดวิชาเลือกให้เป็นหมวดหมู่ มีการเพิ่มเติมเนื้อหารายวิชาเพื่อให้ตอบโจทย์คุณธรรม จริยธรรม

4. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรมีการจัดหมวดหมู่เช่น วิชาเลือก 9 หน่วยกิต ควรจะแบ่งเป็นหมวดหมู่ เช่น กลุ่มวิชาทฤษฎี กลุ่มยุทธศาสตร์ เป็นต้น นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนวิชาเลือกเพิ่มเติมได้ เช่น สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ มานุษยวิทยา ฯลฯ

5. ควรมีการเพิ่มกระบวนการโดยให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาเลือกตรงกับความต้องการของตนเอง ควรเพิ่มสาระรายวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการวิจัยให้เข้มข้นมากขึ้น ควรมีรายวิชาที่ฝึกสำหรับการเขียนบทความทางวิชาการหรืองานวิจัยเพิ่มเติม และจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เขียนบทความทางวิชาการตลอดจนเข้าร่วมนำเสนอบทความทางวิชาการในงานประชุม สัมมนา ฯลฯ เพื่อเปิดโลกทัศน์ของนักศึกษาให้กว้างขึ้นควรมีการจัดทำข้อตกลง (MOU) กับสถานศึกษา หน่วยงานต่างๆในการพัฒนาความรู้ในสถานที่จริง ปฏิบัติจริง จะทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีทักษะความคิดในการบูรณาการ

6. ควรมีการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ควรมีการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนตามสภาพจริงซึ่งจะนำไปสู่คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

7. ควรจัดทำระบบการติดตามนักศึกษาที่ไม่จบ จบช้า ไม่เป็นไปตามกำหนด ควรมีการจัดประชุมอาจารย์ที่ปรึกษาในหลักสูตรเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ในการทำวิทยานิพนธ์ตามหัวข้อที่นักศึกษาสนใจและเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาตามความสนใจและความเชี่ยวชาญของอาจารย์ ก่อนที่จะอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการหัวข้อนั้นๆต่อไป และมีการติดตามนักศึกษาที่เรียนจบ Course work ในการตรวจสอบความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

8. ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางพัฒนศึกษากับสถาบันทางการศึกษาอื่นๆ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หลักสูตรมีความเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินและติดตามผลการใช้หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา เมื่อมีการดำเนินการครบรอบวงจรของหลักสูตรเพื่อได้ทราบประสิทธิภาพของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตรต่อไป

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักพัฒนศึกษาในยุคประชาคมอาเซียน เพื่อนำผลมาใช้ปรับปรุงหลักสูตร และบริหารจัดการ การจัดประสบการณ์เสริมเพิ่มเติมผู้เรียนในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

3. ควรทำการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) นักศึกษาทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน เพื่อจัดบริการสนองความต้องการทั้งนักศึกษาที่กำลังเรียนรายวิชา (Course Work) และนักศึกษากำลังทำดุษฎีนิพนธ์ (Dissertation) เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการแก้ไข ปัญหา/ อุปสรรคของผู้เรียนเพื่อการบรรลุประสิทธิผลของหลักสูตรต่อไป

4. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการระบบการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรแบบอื่น ๆ

5. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาจารย์ผู้สอนจากข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาอาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี ตรงตามจุดประสงค์ในการใช้หลักสูตร และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบ โดยประเมินหลักสูตรสาขาวิชาพัฒนศึกษาของสถาบันอื่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างก่อนการปรับปรุงหลักสูตรและหลังปรับปรุงหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา คุณารักษ์. (2540). **หลักสูตรและการพัฒนา.** นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญชม ศรีสะอาด.(2545). **การวิจัยบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุรีวิทยาศาสน.

พิสณุ ฟองศรี (2550).**วิจัยทางการศึกษา.**พิมพ์ครั้งที่4.กรุงเทพฯ:บริษัทพอเพอร์ตี้ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555 – 2559**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

ภาษาต่างประเทศ

Stufflebeam,D.L.,G.F.Madaus and M.S.Scriven.(1971).**Educational evaluation and Dicision-Making.** Illinois: Peacock Publisher Ince.